

שמואל בונה

235

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 30.8.61 / תע' יחיד / מוזיאון תל-אביב

בתערוכת היחיד הראשונה שלו בתל-אביב, מתגלה שמואל בונה כאחד מהכוחות המעולים ביותר במשמרת הצעירה של הציור בארץ. תערוכה זו לא זו בלבד שהיא בגדר הבטחה

לעתיד, זוהי גם הפגנת כוח והצגת הישגים. גם בתערוכה עצמה, בה מוצגות עבודות של בונה שנוצרו בשלוש השנים האחרונות, ניכרת התעצמות והעמקה גדלות והולכות של אמצעי הביטוי הציוריים המופיעים בהקשר הדוק ביותר עם תכנים חוויתיים אישיים.

המוטיבים התוכניים העיקריים המעסיקים את שמואל בונה שאובים מהתנ"ך והמרטרולוגיה היהודית בעיקרם. אין עובדה זו הופכת את הציורים לציור ישראלי, אך בונה קובע לעצמו מקום על מפת הציור היהודי. שמואל בונה עיכל היטב את מיטב המושגים של הציור החדיש, כשם שעיכל את צורות הביטוי של ציור ימי הביניים, ומצליח לשלב גישות אלה בציוריו הנושאים אופי דתי וראשוני. בציוריו משנת 1959 ניכרת היטב אוירת ימי הביניים והגותיקה עם האפלולית והפרספקטיבה המיוחדת שלהן, ונקודת ההסתכלות הכפולה לגבי האדם והמרחב בו הוא נמצא, מה שמאפיין את אמנות ימי הביניים. כבר בציורים אלה אפשר למצוא ראשוניות ואי-אמצעיות בהעברת החוויה, אך קיימים בהם לעיתים ויתורים על הפיתוח הציורי הטהור לטובת התוכן והנושא. בציורים המאוחרים יותר, מצליח בונה יותר ויותר למוג ולזהות את השלמות הצורנית עם התוכן, דבר שהוא מבצע נדיר וקשה. לא בכל ציוריו מגיע בונה לסינתזה שלמה בין הצורה והתוכן. בציורים כ"יצחק מברך את יעקב" או "בני מרום", מופיעים אלמנטים הקשורים, אמנם, בתוכן החוויתי, אך אינם מוצדקים ואינם אורגניים להתפתחות הצורנית. לעומת זאת בציורים כ"מלאך משחית", "מעשה מרכבה" או "חלום יעקב", משתלבים המבנה הציורי והתוכן לחוויה אחת שלמה. בציוריו אין בונה עושה כל מחווה לעבר הדקורטיביות האסתטית, דבר המעלה את חשיבות עבודותיו, כי ע"י כך נשארת התוצאה נקייה מנספחות מיותרת ויופיה נובע מעצם העברת החוויה באמצעים פלסטיים ולא מנספחות דקורטיבית.